

27/06/2024

La gestió comunitària, la transhumància i alguns dels seus valors ambientals

Un grup de recerca del Departament d'Antropologia Social i Cultural de la UAB, en col·laboració amb diverses institucions europees, ha estudiat les pràctiques de pastoralisme i transhumància en tres comunals del nord-est d'Andalusia. Revelen que les formes cooperatives de gestió pastoral tenen un impacte positiu en el medi ambient, destacant la importància de la combinació entre pràctiques tradicionals i normes comunitàries estrictes.

La governança de recursos naturals practicada per comunitats locals és una qüestió de creixent interès a escala internacional per les diferents organitzacions dirigides a la conservació del medi ambient i el desenvolupament sostenible, així com en moltes organitzacions de base (*grassroot organizations* en anglès). Amb l'objectiu de buscar com la gestió comunal de pastures i els diferents règims de transhumància repercuten en el medi ambient, el nostre grup de recerca d'Antropologia i Història de la Construcció d'Identitats Socials i Polítiques (AHCISP) del Departament d'Antropologia Social i Cultural de la UAB, en col·laboració amb investigadors de la Universitat Aix Marseille, l'IRD Laboratoire Population Environnement Développement (LPED) de Marsella, del Servicio de Evaluación, Restauración y Protección de Agrosistemas Mediterráneos, Estación Experimental del Zaidín (CSIC), del Departament de Biologia Animal, Biología Vegetal y Ecología de la Universitat de Jaén, del Departament de Geografia de la Universitat de Girona i del Laboratoire Éco-anthropologie, UMR 7206 CNRS - (CNRS – MNHN – Université de Paris-cité) del Musée de l'Homme de Paris, hem desenvolupat des de 2017 una recerca en el

marc de dos projectes, “Patrimonialización socio-ecológica de ICCAS en España y Marruecos” (HERICCAS) finançat pel ministeri d’economia i competitivitat, i “Indigenous and Community Conserved Area for social-ecological Resilience” (ICCARE) finançat per l’Institut Méditerranéen pour la Transition Environnementale de França. La recerca desenvolupada es tracta d’un estudi inter/trans-disciplinar, antropològic i ecològic, sobre tres comunals pastorals de muntanya adjacents: els de Castril, Santiago de la Espada i Pontones, a les serralades del nord-est d’Andalusia.

Els ecosistemes de les serralades d’aquestes parts de la península es troben estretament lligats a la presència prolongada de pastoralisme i les seves diverses formes centenàries de gestió comunitària, que han afavorit una diversitat biocultural i un sistema socioecològic sostenible. Els tres comunals pastorals de muntanya de Castril, Santiago de la Espada i Pontones presenten diferents formes d’organització i s’hi han reconegut principalment dues formes de mobilitat: transhumància de curta i de llarga distància. En aquest context, hem volgut comparar com afecten a les pastures locals els diferents règims de governança comunitària i de mobilitat pastoral, estudiats en primer lloc amb profunditat des de la perspectiva etnogràfica.

Gràcies a un treball de camp de llarga durada (2017-2022), el nostre equip ha abordat la vida social i les pràctiques pastorals que tenen lloc durant les diferents èpoques de l’any i els seus sistemes de governança. Posteriorment i en paral·lel, hem creuat la informació amb anàlisis botàniques i edàfiques. L’estudi observa diferències entre comunals i formes de mobilitat, amb impactes més positius quan es donen formes de cooperació entre pastors en la conducció diària de ramats, així com en la transhumància de llarga distància i especialment quan aquesta es combina amb normes comunitàries formals més estrictes. Com a resultat general, la nostra recerca destaca que el pastoralisme local té repercussions positives sobre el medi ambient.

En termes socioecològics, hem observat que en un context determinat en gran mesura per subvencions, particularment les provinents de polítiques agràries de la Unió Europea, dirigides principalment a qüestions administratives i econòmiques de la gestió de pastures, la governança local s’orienta progressivament a atendre aquests aspectes, per davant del manteniment de formes de gestió tradicionals i sostenibles de les pastures. Aquesta innovadora recerca representa un primer pas cap a una consolidació de les aproximacions antropològica i ecològica, que possibilita una comprensió holística dels comunals pastorals en general i concretament a la regió mediterrània.

Francisco Godoy-Sepúlveda; Pau Sanosa-Cols

Departament d’Antropologia Social i Cultural

Universitat Autònoma de Barcelona

fagodoys@gmail.com; pausanosa@gmail.com

Referències

Godoy-Sepúlveda F., Sanosa-Cols P., Parra S. A., Peña-Enguix A., González A., Robles A. B., Ramos-Font M. E., Pérez-Luque, A.J., Tognetti M.J., Ventura M., Ravera F. & Dominguez P. (2024). **Governance, mobility and pasturelands ecology. An eco-anthropological study of three pastoral commons in north-eastern Andalusia’s Sierras.** *Human Ecology* Vol. 52 (1). <https://doi.org/10.1007/s10745-024-00495-4>

[View low-bandwidth version](#)